

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep
0484 OSLO

Deres referanse: Vår referanse: Saksbehandler: Dato:
2018/971-20- Annlaug Kjelstad 25.03.2020
145

Innspill til revidert nasjonalbudsjett 2020 - krisepakke for Svalbard

Vi viser til brev av 23. mars der Justis- og beredskapsdepartementet (JD) ber om innspill fra Longyearbyen lokalstyre (LL) til saker som kan fremmes til revidert nasjonalbudsjett 2020. Sakene skal være tiltak som vil bidra til å opprettholde økonomisk aktivitet i Longyearbyen. LL vil først beskrive utfordringsbildet, basert på de opplysninger som vi har pt. Deretter presenteres ønskede tiltak for Longyearbyen.

De økonomiske forholdene for bedriftene, institusjonene og privatpersonene i Longyearbyen har endret seg katastrofalt de siste 3 ukene. Vi tar forbehold om at vi ikke kjenner de fulle konsekvensene av at turistnæringen nærmest har forsvunnet på kort tid. Vi ser heller ikke de fulle konsekvensene av hvordan vi vil bli påvirket av nasjonale og globale utviklingstrekk. Det er videre stor usikkerhet knyttet både til kjøp av varer og tjenester.

Innspillet er utarbeidet etter gjennomgang i møte i administrasjonsutvalget 24. mars.

Utfordringsbilde for alle næringene

Vi er bedt om å beskrive utfordringsbildet i andre sektorer enn reiselivet, men vi ser ikke at dette lar seg gjøre. Situasjonen på Svalbard er slik at reiselivet har mye avledet virksomhet, og innenfor reiselivsbegrepet er det naturlig at man i tillegg til overnattings- og serveringsvirksomhet, også inkluderer deler av omsetningen knyttet til næringer som varehandel, forretningsmessig tjenesteyting, og kultur, transport og lagring, underholdning og fritid. Mye av denne aktiviteten er sesongbasert, og perioden feb – mai utgjør en svært stor andel av den årlige inntekten.

Vi anser sesongen feb-mai i 2020 for tapt, og det er stor risiko for at også sommersesongen er tapt. Dette får store konsekvenser for hele samfunnet.

Av den totale omsetningen på Svalbard (2,3 mrd kjøp av varer og tjenester og 430 mill. i investeringer i 2018) utgjør reiselivet med avledet virksomhet om lag 30-40% av omsetningen for kjøp av varer og tjenester, og 40-50% av investeringene som gjøres på Svalbard.

En så sterk nedgang i aktivitet i reiselivet vil medføre omfattende økonomiske konsekvenser for øvrig næringsliv på Svalbard. Om lag 40% av kjøp av varer og tjenester innenfor reiselivet gjøres med virksomheter på Svalbard. Konsekvensene av at denne næringen nå blir skadelidende er vanskelig å si noe mer presist om.

Longyearbyen er også preget av at mange tiltak må gjennomføres i sommersesongen. Bedriftene har vært og er avhengig av sesongarbeidere og er noe som bidrar til økt usikkerhet i tiltakene. Spesielt vil dette slå inn dersom karantenereregler videreføres omtrent i samme omfang som i dag.

Kriseskjønnsmidler til Longyearbyen lokalstyre

LL er ikke omfattet av ordningen med skjønnsmidler som blir delt ut fra Kommunal og moderniseringsdepartementet gjennom Fylkesmennene til kommunene. Kriseskjønnsmidler på fastlandet, tildeles kommuner som kan vise til særskilte utfordringer som ikke var kjent under budsjettprosessen. LL sin tilsvarende ordning for å dekke disse umiddelbare behovene er i dette tilfellet RNB.

LL har store utgifter knyttet til håndteringen av konsekvensene av Covid-19. En av de store driverne i Longyearbyen er uklart lovverk, der samfunnsoppgavene knyttet spesielt til helse og sosiale tjenester ikke er fullt implementert som på fastlandet. LL har tatt et stort ansvar i dette arbeidet for å ivareta våre innbyggere. Dette er utgifter som LL ikke selv har kunnet påvirke og som ikke er fanget opp tilskuddsordninger. Det er rimelig at LL får dekket sine kostnader til disse uforutsette utfordringene og oppgaver.

LL har også betydelige tap i inntektene våre, som følge av de samfunnsmessige endringene spesielt innenfor reiselivet. Men også som konsekvens innen andre næringer. Dette er beskrevet i eget punkt.

LL vil bli påvirket av dette både på kort og lang sikt. Innspillet til RNB betrakter de kort- og mellomlangsigte perspektivene. Konsekvenser på lang sikt vil bli tatt opp i forbindelse med statsbudsjettet for 2021.

Gebyr som virkemiddel

LL har gebyrinntekter på sine tjenester som i store trekk samsvarer med en kommunal modell. LL kan dersom det er ønskelig fra Staten og lokale politikere fritta for gebyrer til innbyggere og næring.

Dersom staten ønsker at fritak for gebyrer, for enkeltindivider, grupper eller enkeltbedrifter, skal være et virkemiddel, så må dette kompenseres fullt ut til LL.

Dersom tapte gebyrinntekter som kunne vært inndrevet for 2020, ikke kompenseres i RNB, så kan reduserte gebyrer for å opprettholde næring og drift ikke forventes å være et virkemiddel i denne situasjonen.

Reiselivet

Reiselivet trenger nå bidrag til likviditet slik at deres foretak kan opprettholdes til normal aktivitet i reiselivet kommer i gang igjen. Vi foreslår en tiltakspakke som i stor grad kompenserer faste utgifter som næringen har hos LL som leverandør av samfunnstjenester. LL legger til grunn at dette evt må komme i tillegg til nasjonale tiltakspakker for finansiering/lån/garantier til reiselivet. LL kan ettergi, etter søknad, de gebyrene som vi krever fra reiselivet i Longyearbyen. Det er et tiltak som LL kan gjøre, og som vil rette seg direkte mot denne næringen. Det er viktig at tiltaket utføres på en måte som hindrer/reduserer konkurransevridning på kort- og lang sikt.

Servicenæringen

Disse bedriftene merker også følgene av at det er full stopp i reiselivet. De har de samme problemene, og trenger penger til å dekke faste kostnader, som bl.a utgifter til LL sine gebyrer spesielt til knyttet strøm, fjernvarme og VAR. LL foreslår en tilsvarende modell som for reiselivet, der LL kan ettergi, etter søknad, de gebyrene som vi krever fra servicenæringen. Her er vi usikre på hvilke konsekvenser som vil ramme servicenæringen, men dette er bedrifter som baserer en stor del av sin inntekt på aktivitet i reiselivet.

Bygge- og anleggsnæringa

Entreprenørbransjen i Longyearbyen er i dag i mindre grad rammet av den oppståtte situasjonen. Det er noe permitteringer som følge av mindre oppdragsmengde og vurderingen tilsier at dette gjelder fram mot sommeren. Dette så lenge oppdragsmengden ikke endrer seg vesentlig. Fra juni og ut året vil situasjonen endres til det negative. Det er derfor viktig å

forsere oppdrag som kan avhjelpe dette. På lang sikt (fra januar 2021) er det veldig vanskelig å forutsi hva konsekvensene kan bli. Det kan derfor være fornuftig å igangsette planlegging av oppdrag som kan være klar til bestilling utover høsten avhengig av hvordan situasjonen er da.

Flere entreprenører melder at de kan være villig til å ta inn ufaglærte i en periode dersom det finnes oppdrag som kan sysselsette slike. Dette kan være personer som normalt jobber i reiselivsnæringen.

LL vil presisere at det er viktig for forståelse av situasjonsbildet, at en rekke offentlige og halvoffentlige/samfunnskritiske prosjekter ikke utsettes, men gjennomføres i samsvar med opprinnelig framdriftsplan. Av disse kan vi nevne noen:

- Skredsikringsprosjektet i Lia
- Coop - ombygging og påbygging
- Samskipnaden og boligprosjekt på Elvesletta midt – nybygging
- K-sat – bygging av nye antenner
- Oppryddingsprosjektet i Svea

Det vil ellers bli en forsert oppussing av boliger i et samarbeid mellom offentlige boligaktører. Planlegging og prosjektering for ny folkehøgskole bør prioriteres. Dette ligger utenfor det LL kan påvirke eller har ansvar for, men vi håper at dette tas med videre i innspillsrunden.

Beskrivelse av tiltak og anslåtte kostnader for Longyearbyen lokalstyre

Vi ber om tilskudd til følgende:

Tiltak som er mulig å gjennomføre umiddelbart. Dette er mindre vedlikeholdstiltak som f.eks. maling, boning, reparasjoner/utskifting av mindre bygningsdeler, utskifting av mindre installasjoner, ventilasjonsarbeider mv. på bygg og anlegg og rehabilitering av utendørs infrastruktur. På energiverket og på havna er det også en rekke utskiftinger og reparasjoner. Disse tiltakene vil i stor grad støtte godt opp om det lokale næringslivet.

- Anslått kostnad ca 20 mill.

Tiltak på mellomlang sikt, som kan gjennomføres fra sommeren 2020. Arbeid og tiltak som krever litt planlegging på bygg, er noen større vedlikeholdstiltak og utskiftinger av utstyr/maskiner/anlegg. Dette omfatter bl.a. utskifting av kjølemaskiner, elektriske installasjoner, utskifting av pumper og dieselmotorer i fyrhus, nye fjernvarmeledninger, skifting av energimålere i alle undersentraler, etterisolering og refundamentering av boliger mv. I selve energiverket, innen energiomstilling og havna finnes det også en rekke tiltak som kan framskyndes innen utskifting og vedlikehold.

- Anslått kostnad ca 40 mill.

Det er en løpende vurdering av om bygge- og anleggsnæringen er «fullt sysselsatt» og det ligger en risiko i å sette i bestilling for mange tilsvarende tiltak i Longyearbyen. Det ligger også en risiko i bestilling av deler og varer, når næringslivet nasjonalt og i Europa også er i samme krise.

Tiltak på lang sikt - ny miljøstasjon. LL er avhengig av robuste bygg- og anleggsentreprenører for å utføre mye av sin tjenesteproduksjon innenfor teknisk sektor. På grunn av Covid-19 viruset har kronen svekket seg betydelig, noe som vil forårsake langt

høyere materialpriser for flere av prosjektene. Dette vil medføre at de planlagte prosjektene blir dyrere enn forutsatt, og i verste fall vil de bli utsatt. Dette vil ha store konsekvenser for den lokale bygg- og anleggsnæringen.

LL har planer om å starte bygging av ny miljøstasjon. For miljøstasjonen antas det en økt materialkostnad på ca 25 %, noe som utgjør 25 millioner kr.

- Anslått kostnad ca 25 mill

Søknad om inndekking av bortfall av inntekter for LL

a. Havna

Situasjonen i markedet for cruise er svært krevende. De store rederiene har allerede kansellert all aktivitet fram til 1. mai 2020. Vi forventer at vi ikke får noe oversjøiske cruise i år. Dersom overnevnte betraktninger slår inn, kan vi kanskje klare en total omsetning på 10 millioner, av en mulig samlet omsetning basert på siste tall før innføring av reiserestriksjoner på opp mot kr. 34 millioner. Normal drift av havna med vedlikehold og alle faste og variable kostnader utenom kostnader ved anløp, vil ligge på minimum kr. 17 millioner. I tillegg kommer renter og avdrag på lån med kr. 13,4 millioner.

Det kan bety at Havna får et samlet tap i overkant av kr. 20 millioner i 2020

Gebyrinntekter fra husholdninger og bedrifter

LL kan ettergi, etter søknad, de gebyrene som vi krever fra reiselivet, andre næringer og privatpersoner i Longyearbyen. Et inntektstap for LL må kompenseres ettersom vi ikke kan redusere kostnadene med produksjon av strøm, fjernvarme og VAR. LL bør motta tilskudd fra staten, og ettergi gebyrer etter søknad. Det er viktig at tiltaket utføres på en måte som hindrer/reduserer konkurransevridning på kort- og lang sikt.

Beregnet tap av inntekter fra husholdninger og private bedrifter innen reiseliv- og servicenæringer, knyttet til strøm, fjernvarme, VAR vil utgjøre ca. kr. 30 millioner. Tallene vil bli mer presise når vi får inn søknader om betalingsutsettelse. Det er stor usikkerhet om tap av inntekt på næringsavfall.

- Tap av inntekter strøm, fjernvarme, VAR ca. kr. 40 millioner
- Tapet på veigebyr ca. kr. 1,5 millioner.

Kompensasjon av administrative kostnader i kritesituasjonen. LL søker kompensert kostnader med ekstra ressurser til søknadshåndtering for tilskuddsordning for permitterte ansatte som er borgere i land utenfor EØS. I tillegg kommer dekning av kostnader med ekstra ressursbruk i den ekstraordinære situasjonen som Longyearsamfunnet står i.

Dette er anslått til 1 mill.

«Longyearby-pakker»

Til slutt vil vi framheve noen prosjekter og tiltak som vi kaller «Longyearby-pakker».

Disse prosjektene skal dels kompensere for at deler av den nasjonale krisepakken ikke får effekt hos oss, og dels demme opp for de særskilte utfordringene med for eksempel logistikk.

Vi er klar over at det vil være ulike instanser som bør behandle dette.

For Longyearbyen er det viktig å gjøre det ytterste for å bevare bedrifter inntil reiselivet tar seg opp igjen. Visit Svalbard er i den sammenheng svært viktig og en essensiell drivkraft for reiselivsnæringen, og dermed avledende bedrifter, inn i en ny framtid.

- Tilskudd for å sikre videre drift i Visit Svalbard.
Anslått: 3 millioner
- Tilskudd for utvikling av samordnings- og koordineringsløsninger for logistikk, for å sikre at verdiskapingen knyttet til dette kommer Longyearbyen til gode
Anslått: 3 millioner
- Statlig bunnfinansiering på frakt slik at fraktprisene kan holdes på et lavere nivå.
Anslått: 10 millioner
- Etablere et fond for kompetanseendring der enkeltpersoner og bedrifter kan søke om kompetansemidler.
Anslått: 15 millioner

Det er også ønskelig at det ses på følgende

- Fjerne forskuddsskatten
- Skattefritak 2020 og 2021
- Ettergivelse av tomteleie.

LL vil opprette egne prosjektkoder til bruk for å holde oversikt over de ulike ekstrabevilgninger besluttet i RNB for 2020. Det vil hjelpe oss i LL til å holde oversikt, samt at vi på en meget god måte kan rapportere tilbake til JD på fremdrift og pengebruken.

Med vennlig hilsen

Arild Olsen
Lokalstyreleder

Dokumentet er ekspedert elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.